

SÚČASNÝ PROTEKCIONIZMUS – OBCHODNÁ VOJNA USA VS. OSTATNÝ SVET

CONTEMPORARY PROTECTIONISM – TRADE WAR BETWEEN THE U.S. AND REST OF THE WORLD

Katarína Brocková¹, Ludmila Lipková²

Príspevok sa zaoberá problematikou obchodnej vojny medzi USA a ostatným svetom. USA ako najväčšia a najvyspelejšia ekonomika dosahujú chronický deficit bežného účtu platobnej bilancie. Americký prezident Donald Trump uplatňuje na ochranu amerických výrobcov najmä hutníckych výrobkov protekcionistické opatrenia. Postihnuté štáty prirodzene reagujú na retorzné opatrenia. Obmedzuje sa vzájomný obchod aj keď s výnimkami. Protekcionizmus má krátkodobé pozitívne účinky pre obmedzený počet ekonomických subjektov (zvýšenie objemu výroby, zvýšenie zamestnanosti), dlhodobé negatívne účinky sú však ďaleko rozsiahlejšie pre národné ekonomiky i svetovú ekonomiku ako celok.

Kľúčové slová: USA, zvýšenie dovozných ciel, Európska únia, Čína, Japonsko, retorzné opatrenia, obchodná vojna

This paper addresses issues related to the trade war between the U.S. and the rest of the world. The U.S.A. as the largest and most advanced economy in the world record a chronic deficit of the BoP current account. With the aim of protecting American producers, especially producers of steel products, the American President Donald Trump introduced a number of protectionist measures. The affected states naturally react by introducing retaliatory measures. Mutual trade is reduced even though certain exemptions are applied. Protectionism has a short term positive effect on a limited number of economic players (increase in the production volume, increase in employment), the long-term negative effects are, however, far more extensive for national economies and the world economy as a whole.

¹ doc. JUDr. Katarína Brocková, PhD., Katedra medzinárodného práva, Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolozemská 1, 852 35 Bratislava, e-mail: katarina.brockova@euba.sk

² Dr.h.c. prof. Ludmila Lipková, CSc., Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie, Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolozemská 1, 852 35 Bratislava, e-mail: ludmila.lipkova@euba.sk

Key words: U.S. increase in import tariffs, European Union, China, Japan, retaliatory measures, trade war
JEL: F10, F13

1 Úvod

V dávnejšej histórii i v súčasnosti dochádzalo v obchodných vzťahoch medzi štátmi k obchodným vojnám. Americkí politici v snahe ochrániť domácu ekonomiku v 30. rokoch 20. storočia zvýšili clo u viac ako 20 000 položiek. Smoot – Hawleyho zákon znamenal zvýšenie ciel o 20 % (Encyclopædia Britannica 2018). Prvotné účinky zákona boli pre americkú ekonomiku pozitívne, ale v konečnom dôsledku mali tieto protekcionistické opatrenia negatívny vplyv na americký zahraničný obchod a rovnako i na svetový obchod. Väčšina novodobých obchodných vojen nemala dlhé trvanie a spravidla došlo po kratšom či dlhšom vyjednávaní k prijatiu vzájomne prijateľných obchodných podmienok. Ako napríklad hroziaca obchodná vojna medzi USA a Japonskom v 80-tch rokoch, kedy Reaganova administratíva hrozila zavedením dovozných ciel, pokiaľ Japonsko nezníži objem svojho exportu do USA. Podobne i hroziaca obchodná vojna medzi USA a Európskymi spoločenstvami v roku 1992, ktorá sa po niekoľkých mesiacoch hrozieb zavedenia vysokých prohibítivných dovozných ciel skončila dohodou. Zástancovia voľného obchodu však argumentujú, že podobné napäté situácie v medzinárodnom obchode primáli zvyšok sveta k zintenzívnieniu rokovaní o vytvorení Svetovej obchodnej organizácie založenej na jasných pravidlách s možnosťou ich efektívneho vymáhania prostredníctvom unikátneho systému riešenia medzinárodných obchodných sporov. Nový systém od svojho vzniku priniesol úspech v podobe zažehňania krízy v medzinárodnom obchode už nespočetne mnohokrát. Príkladom môžu byť i clá, ktoré zaviedol na dovoz automobilov v roku 2002 prezident George Bush Jr., nakoniec ich však zrušil. Svetová obchodná organizácia totiž označila zavedenie týchto ciel za porušenie zmluvných pravidiel WTO (York 2018).

Obchodné vojny vedú k obmedzeniu vzájomnej obchodnej výmeny, pretože sa znevýhodňujú importované tovary a služby. Nástrojmi používanými v obchodných vojnách sú opatrenia ako zavádzanie tarifných opatrení, vysokých dovozných ciel a kvantitatívnych reštrikcií či autolimitačných dohôd. Zavádzaním protekcionistických opatrení sa postihnuté štáty bránili panujúcim nepriaznivým podmienkam pre ich domácu ekonomiku alebo export. Prijímanie protekcionistických opatrení však vedie k prijímaniu retorzných opatrení, ktoré zase vyvolávajú ďalšie retorzné opatrenia, až sa nakoniec výrazne obmedzí až úplne zastaví vzájomný obchod a dochádza k obchodnej vojne.

O dlhodobej efektívnosti zavádzania protekcionistických opatrení netreba diskutovať. Protekcionizmus poškodzuje všetky zúčastnené strany. Výsledkom hrozby

obchodnej vojny môže byť následne vyjednaný ešte liberálnejší obchod, než tomu bolo pred jej hrozbou jej vypuknutia. S najväčšou pravdepodobnosťou možno očakávať, že i súčasná obchodná vojna USA vs. svet sa skončí ďalším, väčším či menším posunom k liberalizácii svetového obchodu, ústupkami Európskej únie, Číny či ostatných štátov.

Prečo teda v dnešnom prosperujúcom svete najväčšia ekonomika sveta zavádza protekcionistické opatrenia?

2 PREHEAD LITERATÚRY

Okrem praktických príkladov vedenia obchodnej vojny v medzinárodnom obchode sa tejto problematike venuje veľká pozornosť aj vo vedeckých prácach. Spomeňme aspoň niektorých. Sheikh (2018) sa vo svojom článku venuje problematike obchodnej vojny USA s Čínou a kladie si otázku, či je možné túto vojnu vyhrať. Carnegie (2018) vo svojom článku rieši otázku eskalácie Trumpovej obchodnej vojny, Grossman a Helpman (1995) zase obrátili svoju pozornosť na problematiku obchodnej vojny a obchodných vyjednávaní. Li, He a Lin (2018) vo svojej práci riešia problematiku ekonomických dopadov možnej obchodnej vojny USA a Číny. Bouet (2018) si vo svojom článku kladie otázku, či sú obchodné vojny prospešné a či sa dajú ľahko vyhrať.

3 PRÍČINY ZAVÁDZANIA PROTEKCIONISTICKÝCH OPATRENÍ ZO STRANY USA

Napriek tomu, že politika protekcionizmu z dlhodobého hľadiska poškodzuje všetky zúčastnené strany i celú svetovú ekonomiku, vedie k zvyšovaniu cien, znižovaniu spotreby, zníženiu dopytu, zníženiu objemu výroby, zvýšeniu nezamestnanosti, svetový obchod sa s protekcionistickými praktikami stretáva. Dôvody zavádzania protekcionistických opatrení bývajú rôzne. Ekonomické sankcie sa často zavádzajú voči štátom z politických dôvodov ako napríklad voči Rusku, Iránu či Kube, tieto opatrenia však neoznačujeme ako obchodné vojny.

Nástupom Donalda Trumpa do funkcie amerického prezidenta dochádza k napĺňaniu jeho predvolebných sľubov v oblasti hospodárskej politiky. Okrem mnohých opatrení na podporu domácej ekonomiky, ako napríklad najväčšie zníženie korporátnych daní v histórii (Siddiqui 2017), hľadá nový prezident možnosti podpory americkej ekonomiky i jej ochranou pred zahraničnou konkurenciou. Politiku prezidenta podporuje aj minister financií Steven Mnuchin, ktorý oznámil, že USA zasiahnu všade tam, kde existuje veľká obchodná nerovnováha a porušujú sa pravidlá spravodlivého obchodu. Tvrdí, že USA ide o obchod na základe reciprocity a nie o protekcionizmus (Financial Times 2018).

Americký prezident Donald Trump najprv hrozbami a následne i podpisom dekrétu o zvýšení dovozných ciel začal vlnu protekcionizmu vo svetovom obchode. Napriek tomu, že prijaté opatrenia nemožno označiť inak, ako protekcionistické,

Donald Trump na Svetovom ekonomickom fóre v Davose hovoril nie o protekcionizme ale o voľnom a spravodlivom vzájomnom obchode.

USA vykazujú chronický deficit bežného účtu platobnej bilancie. Za rok 2017 dosiahol celkový deficit zahraničného obchodu s tovarmi a službami 566 mld. USD, deficit obchodu iba s tovarom je vyšší a dosahuje 810 mld. USD. Deficit bežného účtu dosahuje rôznu úroveň: s Čínou (375 mld. USD), s Mexikom (71 mld. USD), Japonskom (69 mld. USD), Nemeckom (65 mld. USD), Kanadou (18 mld. USD) (Amadeo 2018). USA vidia jednu z ciest znižovania deficitu bežného účtu platobnej bilancie v obmedzovaní dovozu.

V článku „Čo je zlé na protekcionizme“ jeho autori Lemieux, Bourdreaux a Griswold (2018) definujú škodlivosť voľného obchodu pre USA nasledovne: 1. Američania nie sú schopní konkurovať nízkonákladovým zahraničným výrobcom, kde výška mzdy predstavuje iba časť americkej mzdy, 2. Voľný obchod ohrozuje USA, 3. Voľný obchod prináša škodlivý obchodný deficit, 4. USA strácajú svoje výrobné kapacity, 5. Voľný obchod likviduje pracovné miesta v USA, 6. Voľný obchod vedie k znižovaniu miezd v bohatých štátoch, 7. Voľný obchod nie je spravodlivý (Lemieux et al. 2018). Praktická politika Donalda Trumpa sa stotožňuje s uvedenými tvrdeniami.

Napriek rozsiahlej kritike zavádzania vysokých ciel na dovoz do USA treba priznať, že USA oprávnene hľadajú priaznivejšie podmienky pre svoj vývoz a ochranu svojich výrobcov. Prijímaním protekcionistických opatrení však deformujú komparatívne výhody, ktorými disponujú a podporujú tzv. odumierajúce odvetvia, ktoré ani v súčasnosti ani v budúcnosti nebudú schopné konkurovať nízkonákladovým výrobcom v Ázii. Požiadavky USA na znižovanie dovozných ciel zo strany Európskej únie možno pokladať za legitímne. Ich znížením sa vytvoria podmienky pre spravodlivú konkurenciu aj na trhu EÚ. Priemerne vyššia ochrana trhu Európskej únie pred dovozom znevýhodňuje i amerických výrobcov a vedie k právom kritizovanej nerovnováhe v obchode. Dovozné clá v USA dosahujú nižšiu úroveň, než dovozné clá v Európskej únii. Vysoké dovozné clá so všetkými nepriaznivými účinkami však nie sú najvhodnejším nástrojom podpory americkej ekonomiky.

Okrem tarifných bariér používajú Európska únia i Čína netarifné bariéry, ktoré obmedzujú dovoz z USA (Berden 2009).

Tabuľka 1: Dovočné cla – vybrané položky

<i>Položka</i>	<i>Európska únia</i>	<i>USA</i>
Dopravné prostriedky	4,0 %	3,0 %
Chemické výrobky	4,7 %	2,9 %
Drevo	2,4 %	1,5 %
Plasty	4,7 %	3,6 %
Potraviny, nápoje a tabak	18,3 %	8,3 %
Živé zvieratá	19,8 %	3,1 %
Obuv	7,3 %	8,0 %
Zbrane	2,5 %	1,3 %

Prameň: Customs database (Worldwide customs tariffs).

USA apelovali na Nemecko, aby zvýšilo dovoz a aby tak prispelo k stabilizácii globálnej ekonomiky. Nemeckí experti vysvetľujú obchodný prebytok ako dôsledok vysokej konkurencieschopnosti nemeckej ekonomiky. Zatiaľ čo americký prezident označuje prebytok nemeckého obchodu za podvod na americkom národe. Nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu Paul Krugman označil Nemecko v obchodnej politike za nepriateľa číslo jeden pre USA (Handelsblatt Global 2018).

Tabuľka 2: Podiel USA na exporte a importe Nemecka, %

	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Export	7,1	7	8,1	8,2	8,6	9,9	9,1	8,8
Import	5,5	5,2	5,5	5,3	5,4	6,4	6,2	6,2

Prameň: Customs database (Worldwide customs tariffs).

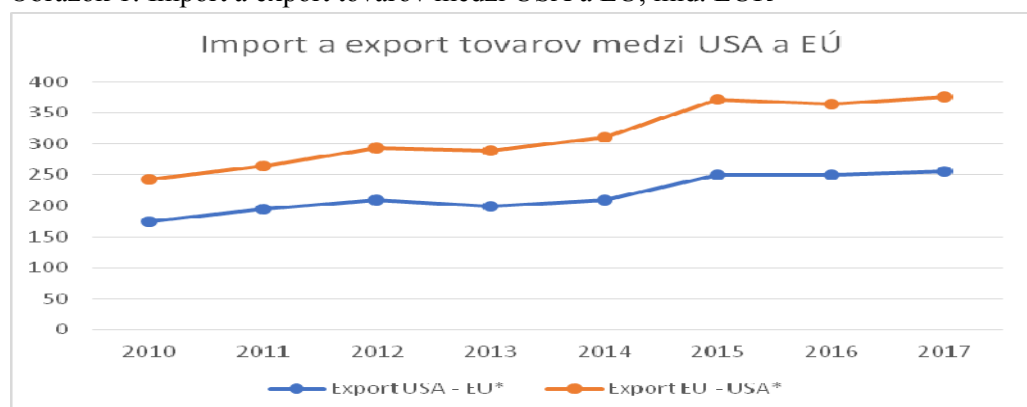
Keď nebudeme hlbšie skúmať obchodnú a investičnú spoluprácu medzi USA a Európskou úniou, nevýhoda vo vzájomných obchodných vzťahoch pre USA je zrejماً. Avšak Clemens Fuest a iní vplyvní ekonómovia tvrdia, že americké firmy v Európskej únii generujú zisky, po započítaní ktorých sú účty platobnej bilancie v podstate vyrovnané (Amadeo 2018).

Tabuľka 3: Import a export tovarov a služieb medzi USA a EÚ, mld. EUR

	<i>Tovary</i>		<i>Služby</i>	
	Export USA - EU	Export EU - USA	Export USA - EU	Export EU - USA
2010	174,9	243,3	141,8	138,7
2011	194,2	264,2	145,3	152,4
2012	209,3	293,5	160,3	175,2
2013	199,5	289,4	165,8	182,9
2014	209,4	311,3	190,4	196,2
2015	249,3	371,2	205,5	223,4
2016	250,4	363,5	219,3	218
2017	255,5	375,5	212,9	236

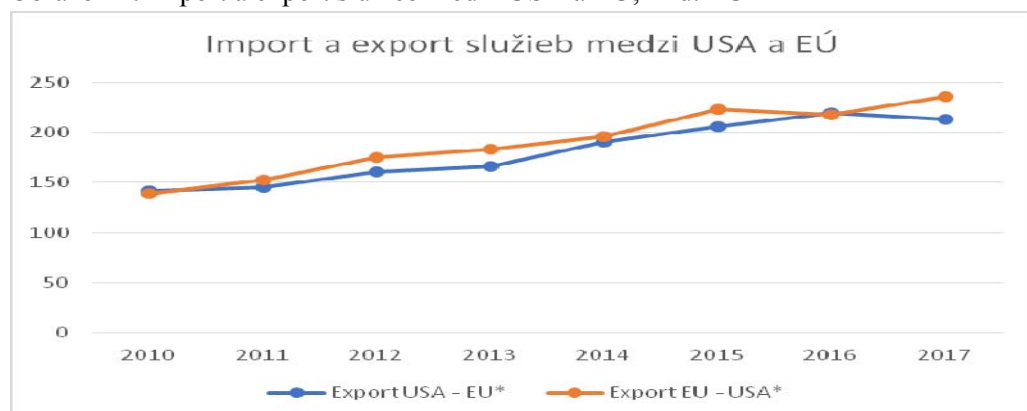
Prameň: Eurostat.

Obrázok 1: Import a export tovarov medzi USA a EÚ, mld. EUR

Prameň: Eurostat.

Obrázok 2: Import a export služieb medzi USA a EÚ, mld. EUR

Prameň: Eurostat.

Dlhodobo narastá i deficit zahraničného obchodu USA s Čínou, ktorý narástol od roku 2005 z 202,3 mld. USD na 375,2 mld. USD. Čínska expanzia na svetových trhoch, nielen na americkom, nie je podmienená iba exportom lacného tovaru, ale i narastajúcou technologickou úrovňou.

Tabuľka 4: Podiel USA na exporte a importe Číny, %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Export	19	18	19	19	18	19	19	19
Import	8,4	7,6	8,1	8,1	8,8	10	9,9	6,2

Prameň: The Observatory of Economic Complexity.

4 ZAVEDENIE PROTEKCIONISTICKÝCH OPATRENÍ

Americký prezident Donald Trump oznámil, že obchod s EÚ je pre USA nevýhodný, a preto musia USA reagovať (CBS 2018). Zvýšenie dovozných ciel sa stretlo s nesúhlasom mnohých vplyvných politikov aj v USA. Prezident však môže autonómne rozhodnúť o zavedení dovozných ciel. K vyhláseniu sankcií oprávňuje amerického prezidenta zákon o obchodnej expanzii Trade Expansion Act z roku 1961. Tento zákon umožňuje prezidentovi obmedziť dovoz a zaviesť neobmedzene vysoké clá z dôvodu národnej bezpečnosti (Encyclopædia Britannica 2018). Podľa Donalda Trumpa zlá a nespravodlivá obchodná politika zničila americký oceliarsky a hlinikársky priemysel (The Guardian 2018). Od 1. júna 2018 USA zvýšili clá na mnohé dovážané výrobky, najmä vyrobené z ocele a hliníka (Esserman et al. 2018).

USA sú najväčším dovozcom ocele vo svete a sú silne závislé na zahraničných výrobných kapacitách. Dovoz smeruje do USA z Kanady (21%), Brazílie (13%), Kórejskej republiky (10%), Mexika (9%), Ruska (9%) Turecka (7%), Japonska (5%), Taiwanu (4%), Nemecka (3%) a z Indie (2%) (Global steel trade monitor 2018). Dovozné clá by mohli v USA pomôcť vytvoriť nové pracovné miesta. Používanie drahšej americkej ocele pri výrobe automobilov by zvýšilo náklady na výrobu automobilu o 300 USD (Carey 2018). Drahšia oceľ a hliník prinúti americké automobilky buď zvýšiť cenu áut alebo znížiť náklady aj cestou prepúšťania zamestnancov. Jediným beneficiantom budú domáce hlinikárne a oceliarne, ktoré potencionálne môžu navyšovať objem výroby. Dovozné clá na hliník a oceľ spôsobia škody nielen automobilovému priemyslu, ale i stavebníctvu a potravinárskemu priemyslu. Zvýšenie dovozných ciel na oceľ a hliník má potenciál rozpútať novú globálnu obchodnú vojnu, ktorá prinesie rast cien pre spotrebiteľov a zvýšenie nezamestnanosti aj v USA.

Na druhej strane bude znamenať zavedenie takýchto ciel deformáciu svetového obchodu a povedie k stratám pracovných miest, ako uviedol austrálsky minister obchodu Steven Ciobo (Chung – Westbrook 2018).

Tabuľka 5: Svetový export ocele, 2016

Exportéri, mil. USD			Importéri, mil. USD		
1.	Európska únia	109,0	1.	Európska únia	92,4
2.	Čína	51,8	2.	USA	33,5
3.	USA	17,4	3.	Čína	9,5USD
4.	Južná Kórea	11,1	4.	Mexiko	8,7
5.	Japonsko	9,4	5.	Kanada	8,4

Prameň: International trade centre.

Tabuľka 6: Svetový export hliníka, 2016

Exportéri, mil. USD			Importéri, mil. USD		
1.	Čína	21,2	1.	USA	18,7
2.	Nemecko	15,3	2.	Nemecko	16,7
3.	USA	12,2	3.	Japonsko	6,9
4.	Kanada	8,0	4.	Francúzsko	6,2
5.	Rusko	5,9	5.	Čína	5,9

Poznámka: USA predstavuje najväčšieho importéra ocele na svete, ich import predstavuje 9 % celkového importu ocele (Global steel trade monitor, 2017).

Prameň: International trade centre.

Zámerom zvýšenia dovozného cla na oceľ v USA je znížiť objem dovozu, čo spôsobí na svetovom trhu s oceľou a hliníkom nárast ponuky a pokles dopytu. Prebytok povedie k poklesu cien ocele a hliníka vo svete. Po oznámení Donalda Trumpa o úmysle zvýšiť dovozné clá na výrobky z ocele a hliníka klesli ceny akcií na burze výrobcov týchto komodít (Mayeda – Epstein 2018).

5 EURÓPSKA ÚNIA A USA

Európska únia sa cíti ako blízky bezpečnostný a obchodný partner USA a žiadala, aby bola z týchto opatrení vyňatá (Xinhua 2018). USA od 1. júla 2018 zaviedli zvýšené clá na vybrané výrobky z ocele a hliníka. Reakcia postihnutých štátov preto viedla k prijatiu retorzných opatrení. Komisárka Európskej únie pre obchod Cecilia Malströmová v súvislosti so zvýšením dovozných ciel na výrobky z Európskej únie uviedla, že Únia sa nechcela dostať do situácie prijímania retorzných opatrení, ale jednostranné americké poškodenie výrobkov z EÚ na trhu USA ju k tomu prinútila. Európska únia preto zaslala WTO zoznam výrobkov, na ktoré zavádza zvýšené dovozné clá. Zvýšené dovozné clá EÚ postihujú najmä americký textil, potraviny (whisky, ryža, pomaranče, apod.), dopravné prostriedky a i. EÚ zaradila do zoznamu retorzných opatrení v podobe dovozných ciel na americkú whisky (Bourbon) vyrábanú v štáte Tennessee a Kentucky, motocykly Harley Davidson vyrábané vo Winconsine či na dovoz rekreačných plavidiel. Retorzne clá by sa mali dotknúť dovozu tovaru v hodnote asi 3 mld. eur (The Journal 2018). Následky obchodnej vojny majú čo

najviac poškodiť zúčastnené strany. Európska únia preto vybrala výrobky, ktoré by postihli najmä tie americké štáty, v ktorých má súčasný prezident voličskú podporu.

USA očakávajú od EÚ zníženie ciel na dovoz amerických priemyselných výrobkov, najmä na automobily (Jennen – Chrysoloras 2018). Podiel USA na exporte automobilov z Európskej únie predstavuje 29,3 %, v kvantitatívnom vyjadrení ide o dovoz 1 149 919 vozidiel ročne. Z celkového objemu dovážaných automobilov predstavuje dovoz z EÚ 25 %. USA vyváža 20 % z celkového exportu automobilov do EÚ, čo v EÚ predstavuje iba 15 % celkového dovozu (ACEA 2018). USA oznámili, že ak EÚ zavedenie protiopatrenia, USA zvýšia dovozné clá na dovoz automobilov z Európskej únie z 2,5 % na 20 % (Jennen – Chrysoloras 2018). To by postihlo výrobcov luxusnejších automobilov Mercedes Benz, BMW i na Slovensku vyrábané luxusné automobily.

Krízu sa podarilo – aspoň zatiaľ – zažehnať, keď sa predseda Európskej komisie Jean-Claude Juncker a americký prezident Trump stretli 25. júla 2018 vo Washingtone, kde sa dohodli na zintenzívnení rokovaní o postupnom úplnom odstránení ciel na priemyselné výrobky (okrem automobilových), na postupnom znižovaní netarifných prekážok a zvyšovaní obchodu so službami, chemickými, farmaceutickými výrobkami a zdravotníckymi výrobkami a sójou. EÚ sa taktiež zaviazala zvýšiť objem dovozu skvapalneného zemného plynu z USA. Strany sa taktiež dohodli, že v procese prebiehajúcich rokovaní nebudú zavádzať žiadne nové protekcionistické opatrenia (Levy 2018). Akým spôsobom budú však tieto záväzky realizované v praxi, zatiaľ nie je možné predvídať, nakoľko akékoľvek zníženie obchodných prekážok ktorýmkoľvek z obchodných partnerov by, vzhľadom na absenciu špecifickej regionálnej obchodnej dohody medzi EÚ a USA³, prostredníctvom doložky najvyšších výhod boli automaticky uplatniteľné na všetkých členov WTO.

6 ČÍNA A USA

Čína predstavuje osobitný subjekt vo svetovej ekonomike. Jej rýchly ekonomický rast od zavedenia ekonomických reforiem Teng Siao Pchinga znamenal revolučné zmeny v rozdelení ekonomického potenciálu vo svete. Čínska vláda ešte stále riadi veľkú časť ekonomiky a podľa potreby subvencuje mnohé jej výrobné závody. Zástancovia uvalenia sankcií na dovoz čínskych oceľarských výrobkov argumentujú tým, čínska oceľ je lacná aj vďaka subvenciám poskytovaným štátom oceľarským firmám. Tie nakupujú za dotované ceny elektrinu a sú im poskytované pôžičky s nízkymi úrokmi (Feldstein 2018).

³ Rokovania o TTIP boli po nástupe D. Trampa zastavené.

Ďalším dôvodom zavedenia sankcií voči Číne je obvinenie z nelegálneho používania moderných technológií amerických firiem, ktorým spôsobujú čínske firmy finančnú škodu, a to krádežou amerického duševného vlastníctva (Gallo 2018). USA vytýkajú Číne nekalosúťažné praktiky a aj preto sa chcú USA vysporiadať s nespravodlivosťou v obchode s Čínou. Je všeobecne známe, že jednou z podmienok investovania v Číne je vytváranie spoločných podnikov s čínskymi partnermi a očakávané poskytnutie najnovších technológií zo strany zahraničného partnera. Čína sa obhajuje tým, že po vstupe do WTO v roku 2001 sprísnila kontrolu využívania duševného vlastníctva v krajine. Čína ročne platí do zahraničia royalties vo výške 28 mld. USD za používanie duševného vlastníctva, z toho 25 % - 7 mld. USD smeruje do USA (Cui 2018).

Dňa 24. marca 2018 podpísal americký prezident výnos o uvalení sankčných opatrení na mnohé položky čínskeho dovozu, najmä počítačov, telefónov, nábytku, textilu a obuvi. Sankcie, t. j. zvýšené dovozné clá a reštrikcie by sa mali týkať čínskeho dovozu v hodnote až 50 mld. USD (Riley-Smith et al. 2018).

Čína, tak ako všetky štáty postihnuté americkými zvýšenými clami, môže reagovať tak, že nezavedie žiadne odvetné opatrenia, alebo bude riešiť problém v rámci WTO ako jej plnoprávny člen alebo sa spojí proti USA s jej nepriateľmi. Čína však oznámila, že zavedie reštrikcie na dovoz amerického tovaru.

Po zavedení amerických sankcií čínska vláda oznámila zavedenie odvetných opatrení v rovnakom rozsahu a s rovnako u intenzitou na americký tovar v hodnote 50 mld. USD. Zároveň Čína zvažuje žalobu vo Svetovej obchodnej organizácii. Reštrikcie sa týkajú najmä poľnohospodárskej produkcie dovážanej do Číny z USA (Earle 2018). Čínskymi retorzným opatreniami budú poškodení najmä producenti zo štátu Iowa, ktorí patria tiež patria k silnej voličskej základni Donalda Trumpa. Rovnako by mohol byť čínskymi retorznými opatreniami poškodená aj firma Boeing. Čína predpokladá do roku 2036 nakúpiť sedem tisíc lietadiel. V prípade čínskych opatrení by sa zrejme tento obchod nezrealizoval. Čínsky koncern Commercial Aircraft Corp. of China pracuje na novom lietadle C919, ktoré by malo byť uvedené do prevádzky v roku 2021 (Bloomberg 2018).

Čína by mohla znížiť dovoz amerického tovaru už iba tým, že by čínski predstavitelia nabádali obyvateľstvo, aby nekupovalo americký tovar. USA majú záujem, aby Čína zlepšila podmienky pre dovoz amerických automobilov a amerických čipov namiesto japonských a juhokórejských. USA chcú, aby ich finančné inštitúcie mali väčší prístup na čínsky finančný trh (Bryan 2018).

MMF vo svojom World Economic Outlook Report z júla 2018 varoval, že v prípade eskalácie obchodnej vojny medzi USA a Čínou by svetová ekonomika mohla prísť o 430 mld. USD alebo 0,5% HDP (IMF 2018).

7 ZÁVER

Obchodná vojna je stav, kedy sa výrazne v dôsledku zavedenia vzájomných obmedzení v obchode obmedzí až úplne zastaví obchodná výmena. V súčasnom globalizovanom svete by dlhotrvajúca obchodná vojna poškodila všetky zúčastnené strany. Hrozba obchodnej vojny alebo i prijatie niektorých opatrení nemusí mať za cieľ dlhodobo udržiavať protekcionistické opatrenia. Často sú hrozby obchodnej vojny používané ako prostriedok na dosiahnutie konkrétneho cieľa, dosiahnutie priaznivejších obchodných podmienok a zvýšenie konkurencieschopnosti domácich výrobcov na zahraničných trhoch.

Obchodné vojny svojimi protekcionistickými nástrojmi znevýhodňujú všetky zúčastnené strany a tak ako uviedol čínsky prezident Si Ťin Pching „nikto nemôže vyhrať obchodnú vojnu“ (Riley 2017). USA so svojou vyspelou ekonomikou a drahou pracovnou silou nemôžu konkurovať lacným výrobkom zo zahraničia. Môžu však vyjednať spravodlivejší obchod v podobe nižších dovozných ciel Európskej únie alebo prísnejším dodržiavaním pravidiel spravodlivej obchodnej súťaže a práv duševného vlastníctva v Číne. Prípadne môžu dosiahnuť, ako uviedol minister financií Steven Mnuchin, formou obchodného nátlaku na členské štáty NATO, aby zvyšovali obranné rozpočty (Chamberlain 2018). Tento prístup však úplne neguje výsledky dlhoročných snáh o vytvorenie Svetovej obchodnej organizácie založenej na jasne stanovených pravidlách. USA sa svojim prístupom vracajú do éry pred vznikom WTO, kedy politická a ekonomická sila bola jediným argumentom pre získanie jednostranných výhod v medzinárodnom obchode. Medzinárodný obchod je efektívnym nástrojom na dosahovanie nielen ekonomických, ale aj politických cieľov. V tomto prípade však už teraz USA začínajú pociťovať aj negatívny politický efekt svojho nátlakového prístupu v medzinárodnom obchode, nakoľko Čína, okrem iného, prestala spolupracovať na spoločnej iniciatíve smerujúcej k denuklearizácii kórejského poloostrova.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. ACEA (2018): EU-US automobile trade: Facts and figures. [Online.] In: *The ACEA*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.acea.be/publications/article/eu-us-automobile-trade-facts-and-figures>>.
2. AMADEO, K. (2018): U.S. Trade Deficit by Country, with Current Statistics and Issues. [Online.] In: *The Balance*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/trade-deficit-by-county-3306264>>.
3. BERDEN, K.G. (2009): Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis. [Online.] In: *ECORYS*, 2009. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf>.

4. BRYAN, B. (2018): Trump is stepping up the trade war with China, and he's convinced the US can win. [Online.] In: *Business Insider*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.businessinsider.com/trump-china-trade-war-tariffs-us-victory-chances-2018-8>>.
5. CAREY, N. (2018): The financial impact of Trump's tariffs on steel and aluminum. [Online.] In: *Reuters*, 2018. [Citované 11.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-explainer/the-financial-impact-of-trumps-tariffs-on-steel-and-aluminum-idUSKCN1GE2WK>>.
6. CBS (2018): President Trump says era of unfair trade deals „are over“. [Online.] In: *CBS Money watch*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.cbsnews.com/news/president-trump-says-era-of-unfair-trade-deals-are-over/>>.
7. CORNEGIE, A. (2018): Trump's Trade War Escalates. [Online.] In: *Foreign Affairs*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.foreignaffairs.com/articles/2018-06-25/trumps-trade-war-escalates>>.
8. CUI, T. (2018): China's ambassador: Donald Trump's trade war is unjustified and unfair. [Online.] In: *USA Today*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://eu.usatoday.com/story/opinion/2018/07/18/china-trade-war-unjustified-unfair-donald-trump-tariff-column/792022002/>>.
9. EARLE, G. (2018): Trump to slap tariffs on 1,300 Chinese products from cars to boat motors to defibrillators in latest trade war salvo – as GE and Goldman Sachs warn White House it all could backfire. [Online.] In: *Daily Mail*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.dailymail.co.uk/news/article-5575437/Trump-slap-tariffs-1-300-Chinese-products-cars-boat-motors-defibrillators.html>>.
10. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA (2018): Smoot-Hawley Tariff Act. [Online.] In: *Encyclopedia britannica*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/topic/Smoot-Hawley-Tariff-Act>>.
11. ESSERMAN, S.G. et al. (2018): Section 232 Update: Expanded Tariffs, Quotas, and International Retaliation. [Online.] In: *Steptoe*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.stepto.com/en/news-publications/section-232-update-expanded-tariffs-quotas-and-international-retaliation.html>>.
12. EUROSTAT (2018): USA-EU – International trade in goods statistics. [Online.] In: *Eurostat*, 2018. [Citované 12.09.2018.] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/USA-EU_-

- international_trade_in_goods_statistics#Germany_trading_most_with_the_United_States>.
13. FELDSTEIN, M. (2018): The Real Reason for Trump's Steel and Aluminum Tariffs. [Online.] In: *Project Syndicate*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-steel-tariffs-targeting-china-by-martin-feldstein-2018-03?barrier=accesspaylog>>.
 14. FINANCIAL TIMES (2018): Steven Mnuchin reject accusation of USA protectionism. [Online.] In: *Financial Times*, 2017. [Citované 07.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/ccce7d0e-2c7c-11e8-9b4b-bc4b9f08f381>>.
 15. GALLO, W. (2018): US Tariffs Target China's Intellectual Property Theft, but Solution Seems Far Off. [Online.] In: *VOA News*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.voanews.com/a/us-tariffs-china-intellectual-property-theft/4336083.html>>.
 16. GROSSMAN, G.M. – HELPMAN, E. (1995): Trade wars and trade talks. In: *Journal of Political Economy*, 1995, 103, 4, p. 675-708.
 17. HANDELSBLATT GLOBAL (2018): USA-EU – International trade in goods statistics. [Online.] In: *Handelsblatt global*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://global.handelsblatt.com/politics/germany-european-eu-support-trade-war-looms-899163>>.
 18. CHAMBERLAIN, K. (2018): How much do NATO member nations spend on defense? [Online.] In: *Defence News*, 2018. [Citované 12.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.defensenews.com/global/europe/2018/03/10/how-much-do-nato-member-nations-spend-on-defense/>>.
 19. CHUNG, J. – WESTBROOK, T. (2018): Asia fears trade war after Trump plans hefty steel, aluminum tariffs. [Online.] In: *Reuters*, 2018. [Citované 11.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade/asia-fears-trade-war-after-trump-plans-hefty-steel-aluminum-tariffs-idUSKCN1GE0AN>>.
 20. IMF (2018): World Economic Outlook, July 2018. [Online.] In: *IMF*, 2018. [Citované 07.09.2018.] Dostupné na internete: <<http://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2018/07/02/world-economic-outlook-update-july-2018>>.
 21. INTERNATIONAL TRADE CENTRE (2018): Trade in steel and aluminium: What are the world biggest exporters and importers of steel and aluminium? [Online.] In: *ITC*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<http://www.intracen.org/news/Trade-in-steel-and-aluminium/>>.

22. JENNEN, B. – CHRYSOLORAS, N. (2018): Europe Exploring Talks With Trump on Car-Tariff Cut. [Online.] In: *Bloomberg*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-17/europe-plots-last-ditch-trip-to-appease-trump-on-car-tariffs>>.
23. LEMIEUX, P. – BOUDREAUX, D.J. – GRISWOLD, D. (2018): What's Wrong with Protectionism? Answering Common Objections to Free Trade. [Online.] In: *Mercatus Center*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <https://www.mercatus.org/freetrade?gclid=CjwKCAjw8uLcBRACEiwAaL6MScOCJINLPwaocH6iYuNjGvemLKxSgOBXtirUwM3CwFTK0oZaf-qExxoC5OIQAvD_BwE>.
24. LEVY, P. (2018): What Would A U.S.-EU Trade Deal Look Like? [Online.] In: *Forbes*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/phillevy/2018/07/25/puzzling-out-a-us-eu-trade-deal/#6e93bb484549>>.
25. LI, C. – HE, C. – LIN, C. (2018): Economic Impacts of the Possible China–US Trade War. In: *Emerging Markets Finance and Trade*, 2018, 54, 7, p. 1557-1577.
26. MAYEDA, A. – EPSTEIN, J. (2018): Trump Signs Tariff Order on Metals With Wiggle Room for Allies. [Online.] In: *Bloomberg*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-03-08/trump-to-sign-steel-tariff-order-with-wiggle-room-for-allies>>.
27. OEC (2018): United States. [Online.] In: *OECD*, 2018. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://atlas.media.mit.edu/en/>>.
28. RILEY, C. (2018): Chinese President Xi Jinping: No one can win a trade war. [Online.] In: *CNN*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://money.cnn.com/2017/01/17/news/economy/china-xi-jinping-world-economic-forum-davos/index.html>>.
29. RILEY-SMITH, B. – FULLERTON, J. (2018): Donald Trump hits China with \$50 billion in tariffs, raising fears of new trade war. [Online.] In: *The Telegraph*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.telegraph.co.uk/news/2018/03/22/china-says-will-not-hide-trade-war-donald-trump-prepares-announce/>>.
30. RUSHE, D. (2018): Steel and aluminum tariffs trigger sharp stock market sell-off in US and Asia. [Online.] In: *The Guardian*, 2018. [Citované 10.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/business/2018/mar/01/trump-to-impose-tariffs-on-steel-and-aluminum-imports-in-bold-trade-move>>.

31. SGE (2009): Customs Database (Worldwide customs tariffs). [Online.] In: *SGE*, 2009. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf>.
32. SHEIKH, S.R. (2018): Les États-Unis ne pourront pas gagner la guerre commerciale contre la Chine. [Online.] In: *Centre de recherche sur la mondialisation*, 2018. [Citované 12.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.mondialisation.ca/les-etats-unis-ne-pourront-pas-gagner-la-guerre-commerciale-contre-la-chine/5626497>>.
33. SIDDIQUI, S. – JACOBS, B. – GAMBINO, L. (2017): Senate approves most drastic changes to US tax code in 30 years. [Online.] In: *The Guardian*, 2017. [Citované 08.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/19/donald-trump-tax-bill-plan-house-approves-senate>>.
34. THE JOURNAL (2018): EU approves tariffs on US motorcycles, bourbon and blue jeans as trade war grows. [Online.] In: *The Journal*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <<http://www.thejournal.ie/eu-tariffs-4072188-Jun2018/>>.
35. U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE (2017): Steel imports report: United States. [Online.] In: *U.S. Department of commerce*, 2017. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://www.trade.gov/steel/countries/pdfs/2017/q3/imports-us.pdf/>>.
36. U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE (2018): Steel imports report: United States. [Online.] In: *U.S. Department of commerce*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <https://www.trade.gov/steel/countries/pdfs/imports-us.pdf>.
37. XINHUA (2018): EU „should be excluded“ from U.S. new steel tariffs: trade commissioner. [Online.] In: *Xinhua*, 2018. [Citované 09.09.2018.] Dostupné na internete: <http://www.xinhuanet.com/english/2018-03/09/c_137026011.htm>.
38. YORK, E. (2018): Lessons from the 2002 Bush Steel Tariffs. [Online.] In: *Tax foundation*, 2018. [Citované 11.09.2018.] Dostupné na internete: <<https://taxfoundation.org/lessons-2002-bush-steel-tariffs/>>.